

Mokslinio gyvenimo kronika

ARCHEOLOGIJOS KATEDROS MOKSLINĖS VEIKLOS APŽVALGA (1998–1999 METAI)

1998 metai

Konferencijos

1998 m. kovo 23–25 d. prof. M. Michelbertas dalyvavo Krokuvoje (Lenkija) vykusioje tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Kultūrinės zonos europiniame Barbaricumė“. Jis skaitė pranešimą „Tarp vakarų ir rytų baltų Lietuvos ir Latvijos pilkapių kultūra romėniškuoju laikotarpiu“.

***

1998 m. birželio 12–13 d. prof. M. Michelbertas buvo nvykęs į Varšuvą (Lenkija), kur dalyvavo tarptautinėje konferencijoje „Tarp Baltijos jūros ir Karpatų – romėniškasis importas rytiniame Barbaricumė. Inventorizavimo problemos“, skirtoje Vidurio ir Rytų Europos I–IV a. genčių archeologinėms problemoms aptarti.

***

1998 m. rugsėjo 9–12 d. prof. M. Michelbertas dalyvavo III tarptautinėje numizmatų konferencijoje „P pinigų kalyklos tarp Baltijos ir Juodosios jūros – istorijos bendrumas“, vykusioje Lenkijoje, Supraslyje prie Baltstogės. Jis pirmininkavo vienam iš konferencijos posėdžių.

***

1998 m. spalio 6–7 d. Archeologijos katedra organizavo II tarptautinę konferenciją „Jono Puzino skaitymai“, kurioje dalyvavo Lenkijos, Latvijos, Baltarusijos bei Lietuvos archeologai, dirbantys baltų archeologijos srityje. Konferenciją įvadiniu pranešimu „J. Puzino darbo „Naujųsųjų proistorinių tyrinėjimų duomenys“ pasirodymo šešiasdešimtmečiui“ pradėjo prof. M. Michelbertas. Dr. A. Merkevičius skaitė pranešimą „Kai kurie laidose nos aspektai Rytų Baltijos regione ankstyvajame žalvario amžiuje“, M. J. Hoffmann (Lenkija) – „Vakarų baltų ankstyvojo geležies amžiaus pilkapiai: genėzė ir tipologija“; R. Kačkutė (Danija) – „Mirusiojo lytis, amžius ir visuomeninė padėtis (remiantis Vakarų Lietuvos senojo geležies amžiaus kapinynų medžiaga)“; doc. R. Jankauskas, A. Urbanavičius ir dr. A. Astrauskas – „Kultūros kaitos atspindžiai demografinėje situacijoje (Marvelės kapinyno

duomenimis)“; dr. A. Medvedev (Baltarusija) – „Brūkšniuotosios keramikos kultūros išnykimo Vilijos baseine klausimu (remiantis Reviačka piliakalnio ir gyvenvietės duomenimis)“; doc. A. Luchtanas – „Brūkšniuotosios keramikos kultūros išnykimo Neries baseine klausimu (remiantis archeologinių paminklų Kernavėje duomenimis)“; J. Ciglis (Latvija) – „Kai kurios pastabos latgalių ir sėlių chronologijos klausimu viduriniajame geležies amžiuje“; dr. M. Bertaršius – „Kauno I tūkstantmečio vidurio keramikos tradicija“; dr. A. Radinš (Latvija) – „X–XIII amžių latgalių kapų laidosena“; dr. V. Žulkus – „Baltijos jūros keramika vakarinių baltų žemėje“; dr. V. Šadyro (Baltarusija) – „Geležies amžius Baltarusijos–Lietuvos–Latvijos pasienyje“; dr. A. Kviatkovskaja (Baltarusija) – „Jotvingių laidojimo papročiai XI–II–XIV a.“; dr. E. Svetikas – „Rozetinių segių simbolika vėlyvaisiais viduramžiais“.

1998 m. spalio 23–24 d. Rybne (Lenkija) vyko tarptautinė konferencija „Lenkijos kaimynai X amžiuje“, kurią organizavo Lenkijos MA Archeologijos ir etnologijos institutas. Joje doc. A. Luchtanas skaitė pranešimą „Baltai X amžiuje“.

Stazuotės

1998 m. gegužės 15–24 d. Archeologijos katedroje stažavosi Stokholmo (Švedija) universiteto Archeologijos instituto Baltijos šalių skyriaus programos koordinatorius doc. dr. Ingmar Jansson. Archeologijos specialybės studentams svečias skaitė paskaitą „Kai kurios vikingų laikotarpio problemos ir ištakos Skandinavijoje“. Buvo aptarta galimybė į Stokholmo universiteto Archeologijos instituto Baltijos šalių skyriaus programą įtraukti VU Archeologijos katedrą. Tartasi dėl glaudesnių ryšių tarp abiejų institucijų.

***

1998 m. spalio 19–29 d. Archeologijos katedroje stažavosi Krokuvos (Lenkija) Jogailos universiteto Archeologijos instituto prof. habil.dr. Marek Gedl. Svečias domėjosi žalvario amžiaus laikotarpiu Lietuvoje, susipažino

su naujausių archeologinių tyrinėjimų medžiaga bei literatūra. Archeologijos specialybės studentams skaitė paskaitą „Žalvario amžius Lenkijoje“.

Išvykos

1998 m. sausio 25–30 d. dr. A. Merkevičius ir dr. V. Šimėnas buvo nuvykę į Latviją bei Estiją rinkti medžiagos naujai rengiamam magistrinių studijų kursui „Baltijos regiono archeologinės problemos“. Lankytasi Rygos ir Tartu universitetuose, bendrauta su vietos archeologais.

1998 m. kovo 23–25 d. Varšuvos (Lenkija) universiteto Archeologijos institute su atsakomuoju vizitu lankėsi visas Archeologijos katedros kolektyvas. VU Archeologijos katedros dėstytojai lenkų studentams skaitė paskaitas apie įvairių laikotarpių Lietuvos archeologinius paminklus: prof. M. Michelbertas – „Romėniškojo laikotarpio pilkapių tyrinėjimai Žemaitijoje“; doc. A. Luchtanas – „Kultūrų ir apgyvendinimo raida Rytų Lietuvoje metalų epochoje (pagal Kernavės tyrinėjimų duomenis)“; dr. A. Merkevičius – „Ankstyvųjų metalų laikotarpis Lietuvoje“; doc. A. Kuncevičius – „Viduramžių archeologija Lietuvoje“; A. Astrauskas – „Marvelės bendruomenės struktūra“; dr. V. Šimėnas – „Nemuno žemupyje tautų kraustymosi laikotarpiai“. Parengtas bendradarbiavimo sutarties tarp VU Archeologijos katedros ir Varšuvos universiteto Archeologijos instituto projektas.

1998 m. gegužės 5–11 d. pagal tarpusavio mainų sutartį į Krokuvos (Lenkija) Jogailos universitetą buvo nuvykęs doc. A. Kuncevičius.

1998 m. gegužės 5–16 d. Stokholmo universiteto Archeologijos instituto kvietimu prof. M. Michelbertas, doc. A. Luchtanas ir dr. V. Šimėnas lankėsi Švedijoje, kur susipažino su šios šalies archeologiniais paminklais, muziejais. Istorijos muziejuje Stokholme švedų archeologams prof. M. Michelbertas skaitė paskaitą „Romėniškojo geležies amžiaus problemos Lietuvoje“

1998 m. liepos 22–24 d. prof. M. Michelbertas buvo išvykęs į Daniją iš Lietuvos nelegaliai išvežtų ir danų muitininkų konfiskuotų archeologinių radinių ekspertizei.

* * *

1998 m. rugsėjo 29–spalio 2 d. prof. M. Michelbertas lankėsi Norvegijoje, kur Oslo universiteto Senienų muziejuje nustatinėjo kai kurių archeologinių dirbinių chronolo-

giją ir priklausomybę. Apie 80 proc. šių daiktų buvo nelegaliai išgabenta iš Lietuvos.

Svečiai

1998 m. gegužės 15 d. Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Didžiojoje auditorijoje vyko susitikimas su Vienos universiteto prof. dr. Andreas Lippertu, kuris skaitė paskaitą apie 1991 m. Austrijoje, Alpėse rastą sušalusį akmens amžiaus keliautoją.

1998 m. balandžio viduryje tris paskaitas apie kompiuterių pritaikymą archeologijoje skaitė VU Istorijos fakulteto auklėtinė, Kopenhagos (Danija) universiteto doktorantė Rūta Kačkutė.

Disertacijos

1998 m. birželio 5 d. Mindaugas Bertasius apgynė daktaro disertaciją (humanitariniai mokslai, istorija 05 H) „Vidurio Lietuva VIII–XII amžiais“.

1998 m. rugsėjo 25 d. Archeologijos katedros mokslo asistentas Audrius Astrauskas apgynė daktaro disertaciją (humanitariniai mokslai, istorija 05 H) „Marvelės bendruomenė II a. pab.–V a.“

1999 metai

Konferencijos, seminarai

1999 m. balandžio 17–23 d. Archeologijos katedra drauge su su Varšuvos universiteto Archeologijos institutu organizavo lietuvių ir lenkų archeologų simpoziumą „Lietuvių ir lenkų kaimynystė iki Žalgirio ir po jo“, kuriame buvo apžvelgti naujausių tyrinėjimų duomenys. Simpoziumo metu perskaityta 12 pranešimų: mgr. P. Szymański (Varšuvos universitetas) – „Ankstyvojo geležies amžiaus gyvenvietė Žubronaičiuose“; prof. W. Nowakowski (Varšuvos universitetas) – „Rytų Lietuvos pilkapių kultūra. Vakarinės sienos problema“; dr. V. Šimėnas (Vilniaus universitetas) – „Rytų Lietuvos pilkapių kultūros vakarinė riba“; dr. W. Wróblewski (Varšuvos universitetas) – „Nuo prūsiškos Galindijos iki kryžiuočių Prūsijos“; mgr. T. Nowakiewicz (Varšuvos universitetas) – „Ankstyvųjų viduramžių prūsiškos Galindijos piliakalniai“; doc. R. Jankauskas (Vilniaus universitetas) – „Bioarcheologija Lietuvoje“; prof. J. Okulicz-Kozaryn (Varšuvos universitetas) – „Baltijos gintarinė pakrantė senųjų laikų pabaigoje“; dr. R. Sidrys (Vilniaus universitetas) – „Pirkėjai, tiekėjai ir tarpininkai: romėniškojo

laikotarpio gintaro importas pietryčių Baltijos regione“; mgr. M. Milewska (Varšuvos universitetas) – „Vėlyvųjų viduramžių apavas. Šaltinių bazė“; mgr. S. Satkūnaitė (P. Gudyno muziejinių vertybių restauravimo ir konservavimo centras) – „Piniginės iš viduramžių Lietuvos senkapių“; prof. J. Kruppé (Varšuvos universitetas) – „Vėlyvųjų viduramžių puodininkystė. Lenkija ir Lietuva – bendros tyrimų problemos“; G. Vaitkevičius (Lietuvos istorijos institutas) – „Vėlyvųjų viduramžių puodininkystė (Vilniaus pavyzdžiu)“. Renginį rėmė Lenkijos Respublikos ambasada Lietuvoje bei Lenkų institutas.

Simpoziumo darbo aptarime dalyvavo Lenkijos Respublikos ambasados Lietuvoje patarėjas P. Cieplak, ambasados darbuotojas A. P. Sitariski ir Lenkų instituto direktorius R. Badoń.

1999 m. rugpjūčio 23–29 d. Ašode (Vengrija) vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Karpātų regiono barbarų genčių tarpusavio ryšiai I–V a.“ prof. M. Michelbertas skaitė pranešimą „Nauji Noriko-Panonijos segių radiniai Lietuvoje“.

1999 m. lapkričio 10–15 d. Kopenhagoje (Danija) įvyko Baltijos jūros šalių pilių tyrinėtojų konferencija „Castella Maris Baltici V“. Joje doc. A. Kucevičius skaitė pranešimą „XVI a. reprezentacinės pily Lietuvoje“.

1999 m. birželio 9–13 d. dr. A. Merkevičius dalyvavo Visbyje (Gotlandas, Švedija) vykusiame Baltijos jūros regiono archeologinio tinklo (BSAAN) seminare „Archeologijos identitetas ir naujausios tendencijos – keletas nuomonių iš Baltijos jūros regiono perspektyvos“, kur skaitė pranešimą „Kai kurie rytų Baltijos ir Skandinavijos santykių aspektai žalvario amžiuje“.

***

1999 m. gegužės 12 d. Lietuvos istorijos instituto organizuotame moksliniame seminare „Lietuvos archeologijos periodizacijos problemos“ pranešimus skaitė: dr. A. Merkevičius „Ankstyvojo geležies amžiaus mirazai“; prof. M. Michelbertas „Romėniškojo laikotarpio chronologija“; dr. V. Šimėnas „Tautų kraustymosi eros ribos“.

***

1999 m. rugsėjo 24 d. Kretingos muziejuje surengtoje mokslinėje archeologinėje konferencijoje „Lietuvos pajūrio archeologija“ pranešimus skaitė dr. A. Merkevičius –

„Laidosena Vakarų Lietuvoje akmens ir ankstyvuojų metalų laikotarpiu“ ir dr. V. Šimėnas – „Viduriniojo ir vėlyvojo geležies amžiaus laidojimo paminklai“.

***

1999 m. rugsėjo 25 d. VU Istorijos fakultetas organizavo mokslinį seminarą „Vilniaus universitetas istorijoje – istorija Vilniaus universitete“. Seminaro metu prof. M. Michelbertas skaitė pranešimą „Archeologija ir proistorė“, dr. A. Kucevičius – „Kultūros paveldo akademija ir paminklosaugos studijų ateitis“.

***

1999 m. lapkričio 4 d. dr. V. Šimėnas dalyvavo Klaipėdoje Mažosios Lietuvos muziejuje vykusioje mokslinėje-praktinėje konferencijoje „Lietuvos pajūrio identiteto paieškos“, kur perskaitė pranešimą „Genčių ribos priešistoriniais laikais“.

Svečiai

1999 m. liepos 4–18 d. Archeologijos katedroje lankėsi Kopenhagos (Danija) universiteto Archeologijos instituto direktorius prof. dr. Bvinch Madsen Gelge. Viešnagės metu buvo pasikeista informacija apie naujausius archeologinius tyrinėjimus bei aptartos tolesnio bendradarbiavimo galimybės.

1999 m. liepos 30–rugpjūčio 4 d. Archeologijos katedroje viešėjo Bufalo (JAV) universiteto prof. dr. Š. Milišauskas su žmona. Svečias susipažino su naujausiu archeologinių tyrinėjimų medžiaga, suteikė kai kurių mokslinių konsultacijų.

Disertacijos

1999 m. vasario 11 d. Archeologijos katedros doktorantas Tomas Ostrauskas apgynė daktaro disertaciją (humanitariniai mokslai, istorija 05 H) „Lietuvos mezolito gyvenviečių periodizacija“.

Parodos

1999 m. liepos 15 d. Kelmės krašto muziejuje surengta Paalksnių kapinyno radinių paroda. Ekspedicijos mokslinis vadovas prof. M. Michelbertas skaitė paskaitą „Senieji Paalksnių laidojimo paminklai“.

Violeta Vasiliauskienė